

GARBIY EVROPA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ECTS KREDIT TIZIMINI BAXOLASH METODIKASI

K.K.Seitnazarov

Axborot xavfsizligi kafedrası boshlig'i
Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti Nukus filiali,
texnika fanlari doktori professor.

A.K.Bazarbaeva

Muxammad Al-Xorazmiy nomidagi Toshkent Axborot Texnologiyalari Universiteti xuzuridagi
Qoraqalpogiston Respublikasi Agro IT texnikumi maxsus fan o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11001963>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Evropa oliy ta'lim muassasalarida talabalarni baholash mezonlari ahamiyati va ularning ta'lim jarayoni va talabalar bilimni takomillashtirishdagi o'rni tushunchasi muhokama qilinadi. Shuningdek baholash jarayonining maqsadlari tushunchasi ko'rib chiqiladi va standart baholash jarayoniga misol keltiriladi. Baholash tizimlari haqida qisqacha ma'lumot berilib, Evropaning yetakchi universitetlari misolida qo'llaniladigan me'yoriy va mezonli tuzilmalarning afzalliklari va kamchiliklari batafsil bayon etilgan.

Kalit so'zi: Baholash jarayonining roli, baholash mezonlari, baholash tuzilmalari, baholash jarayoni, baholash jarayonining maqsadi, baholash tuzilmalaridan foydalanishning kamchiliklari va afzalliklari, baholash tizimi.

METHODOLOGY FOR ASSESSING THE ECTS CREDIT SYSTEM IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN WESTERN EUROPE

Abstract. This article discusses the importance of student assessment criteria in European higher education institutions and the concept of their role in improving the educational process and students' knowledge. It also discusses the concept of objectives of the assessment process and provides an example of a standard assessment process. A brief overview of assessment systems is given, and the advantages and disadvantages of the applied normative-criteria structures are described in detail using examples from leading European universities.

Key words: Role of the evaluation process, evaluation criteria, evaluation structures, evaluation process, purpose of the evaluation process, disadvantages and advantages of using evaluation structures, evaluation system.

МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ КРЕДИТНОЙ СИСТЕМЫ ЕCTS В ВЫСШИХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ ЗАПАДНОЙ ЕВРОПЫ

Аннотация. В данной статье рассматривается важность критериев оценки студентов в европейских высших учебных заведениях и концепция их роли в совершенствовании образовательного процесса и знаний студентов. В нем также рассматривается концепция целей процесса оценки и приводится пример стандартного процесса оценки. Дан краткий обзор систем оценивания, а также подробно описаны преимущества и недостатки применяемых нормативно-критериальных структур на примерах ведущих европейских университетов.

Ключевые слова: Роль процесса оценки, критерии оценки, структуры оценки, процесс оценки, цель процесса оценки, недостатки и преимущества использования структур оценки, система оценки.

Evropadagi universitetlar 1989 yilda joriy etilgan Evropa kredit o'tkazish va jamg'arish tizimi (ECTS) bo'yicha ishlaydi.

Dastlab, kredit shakli faqat Erasmus talabalar almashinuv dasturi ishtirokchilari uchun mo'ljallangan edi, ammo vaqt o'tishi bilan u barcha Evropa universitetlarida qo'llanila boshlandi va 1999 yilda tizim Boloniya o'quv jarayonining asosiga aylandi [2].

U o'quv ishlarini hisobga olish uchun ishlatiladi: dasturdagi har bir fanni muvaffaqiyatli o'tish uchun ma'lum miqdordagi ECTS ball beriladi, bu talabanning tayyorgarlik uchun qancha akademik soat sarflanganligini ko'rsatadi. Ushbu ballar ilmiy daraja olish uchun to'planadi va boshqa universitetga o'tishda o'tkaziladi.

Bitta kredit birligini olish uchun o'quv soatlari soni har bir mamlakatda har xil - 20 dan 30 gacha. Har bir fan bo'yicha ECTS kreditlarining aniq sonini hisoblash uchun ma'ruza mashg'ulotlariga sarflangan soatlar va mustaqil ish uchun zarur bo'lgan taxminiy soatlarni qo'shing.

Evropa universitetlaridagi dasturlar shunday rejalashtirilganki, agar siz barcha kerakli fanlardan ijobiy baho olsangiz, semestr oxirida atigi 30 ECTS ball olishingiz kerak. Bakalavr darajasi uchun siz 3-4 yil o'qib, 180 dan 240 ballgacha, magistraturani tugatish uchun esa 300 ball olishingiz kerak (etishmayotgan 60-120 ballni oling).

Ushbu tizimdan foydalanish ko'pincha ma'lum rasmiy ramkalar, birinchi navbatda, milliy baholash tizimlarining nomuvofiqligi bilan cheklanadi.

ECTS baholash shkalasi talabanning muayyan baholashga tayyorgarlik darajasini baholashga asoslanadi, ya'ni talabanning boshqa talabalarga nisbatan ishni qanday bajarganligi, qandaydir o'rtacha qiymat.

ECTS tizimi talabalarni ikkita guruhga ajratadi - «zachteno» va «ne zachteno» va keyin bu ikki guruhning ishini alohida baholaydi. O'tish bahosini olgan talabalar yana beshta guruhga bo'linadi: eng yaxshi 10% A bahosi, keyingi 25% B bahosi, keyingi 30% C baho, keyingi 25% D bahosi va oxirgi 10% E bahosini oladi.

Topshiriqni "o'tish" bilan bajara olmaganlar, o'z navbatida, ikkita kichik guruhga bo'lingan: FX (o'tmagan - ijobiy baho olish uchun biroz qayta ko'rib chiqish kerak) va F (qobiliyatsiz - jiddiy ish kerak).

Bu yondashuv bizga topshiriqni deyarli bajargan talabalar va zarur bilim, ko'nikma va muayyan malaka va ish dasturlariga ega bo'lmagan talabalarni farqlash imkonini beradi. ECTS reyting shkalasi 1-jadvalda keltirilgan.

ECTS baholashlari ishlab chiqiladigan asosiy shartlar: ishonchlilikni tasdiqlash uchun etarli hajmdagi namunadan etarlicha batafsil birlamchi ma'lumotlarning mavjudligi, matematik statistikaning tegishli usullari, ma'lum bir shkaladan foydalanganda olingan natijalarning etarililigini nazorat qilish.

Turli xil bilimlarni baholash tizimlarini taqqoslash ularning har biri uchun nafaqat rasmiy ko'rsatkichlar (shkala turlari, ularning tugashi va boshqalar), balki, birinchi navbatda, zamonaviy texnologiyalarda foydalanish metodologiyasi bilan bog'liq bo'lgan muhim xususiyatlarni oldindan tanlashni talab qiladi. ta'lim jarayoni. [6]

1-jadval. ECTS baholash tizimi

ECTS ball	Odatda baho oladigan talabalarning %	Izohlar
A	10	“A’lo” va “Yaxshi” baholardan foydalanish tavsiya etilmaydi, chunki ular ECTS o‘tkaziladigan baholash tizimiga mos kelmaydi.
B	25	
C	30	
D	25	
E	10	
FX	-	Yaroqsiz - kredit olish uchun qayta ko‘rib chiqish kerak.
F	-	Yaroqsiz - jiddiy qayta ko‘rib chiqish kerak.

Kursdan o‘tgan deb hisoblanadigan ijobiy baholar A, B, C, D va E baholaridir. Asosiy ta'lim dasturining intizomi bo'yicha FX bahosini olgan talaba universitet tomonidan belgilangan ma'lum vaqt ichida o'quv dasturiga muvofiq talab qilinadigan minimal miqdordagi vazifalarni bajarishi kerak. Agar ish natijalari qoniqarli deb topilsa, u holda umumiy FX bahosi E ga oshiriladi va talabaga keyingi o'qishga ruxsat beriladi.[7][10]

Agar sifat qoniqarsiz bo'lib qolsa, yakuniy baho F ga tushiriladi va talaba universitetdan chetlashtiriladi yoki joriy semestr davomida to'lov evaziga kreditsiz kursni qaytadan o'tashi mumkin. Agar ushbu fan tanlov fanlaridan biri bo'lgan bo'lsa (asosiy qism emas), unda talaba ushbu mutaxassislik yoki ta'lim yo'nalishi bo'yicha o'quv rejasida taklif qilinganlardan to'lov evaziga ikkinchi tanlov fanini olishi mumkin.[9]

ECTS baholash tizimida har bir talaba guruhidagi barcha talabalarning ko'rsatkichlariga bog'liq. Bunday baholash tizimida bir guruh barcha a'lochi yoki yaxshi talabalarni o'z ichiga olmaydi. Qoniqarli natijaga erishgan talabalar albatta bo'ladi.

Hozirgi vaqtda ECTS tizimi Yevropaning 5 ta davlatida: Frantsiya, Ispaniya, Germaniya, Italiya va Buyuk Britaniyada eng intensiv qo'llaniladi. Ushbu mamlakatlarning har birida har yili faqat bir mamlakat ichida 12 mingdan ortiq talabalar almashinuvi amalga oshiriladi. Talabalar tez-tez almashinadigan fan sohalar bular biznes, tilshunoslik (filologiya), ijtimoiy, muhandislik va yuridik fanlardir [5][8].

REFERENCES

1. Seitnazarov K.K., Bazarbaeva A.K., Turemuratova B.K. Критерии оценивания студентов в высших учебных заведениях и их анализ // Muhammad al –Xorazmiy avlodlari ilimiy-amaliy va axborot tahliliy jurnal 1(23)2023 ISSN-2181-9211 197-201 bet.
2. K.K. Seytnazarov, K.I. Kalimbetov. The processes of organizing teaching students' algorithms and models/ ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal 11 (2), 527-533
3. K.K. Seytnazarov, K.I. Kalimbetov. Informatika fanini oqitishda samarali metodlarni tanlab olish va qarorlar qabul qilish dasturiy taminotini qayta ishlab chiqish / FIZIKA, MATEMATIKA va INFORMATIKA ilmiy-uslubiy jurnal Toshkent, 88-98

4. К.К. Сеитназаров, К.И. Калимбетов. Информатика фанини ўқитишда самарали методларни танлаб олишда қарорлар қабул қилиш тизими/ Academic research in educational sciences 2 (CSPI conference 1), 755-759
5. К.К. Сеитназаров, Б.К. Туремуратова/ ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СИСТЕМЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ / Новости образования: исследование в XXI веке 1 (1), 176-185
6. К.К. Seitnazarov / Development Of Decision-Making Algorithms Based On Irreversible Mathematical Calculations In The Assessment Of Students' Knowledge / NVEO-NATURAL VOLATILES & ESSENTIAL OILS Journal| NVEO, 13717-13723
7. К.К. Сеитназаров, Н.С. Мухиятдинов, М.М. Урынбаева. Искусственный интеллект и его применение в принятии решений: методы, алгоритмы и перспективы / Journal of Universal Science Research 1 (6), 72-79
8. К.К. Seitnazarov, K.I. Kalimbetov. QAT'IYMAS BO 'LGAN MA'LUMOTLARNING KO 'PLIGI SHAROITIDA OTM TALABALARINING BILIMINI BAHOLASHDA QARORLAR QABUL QILISH/ Komputer texnologiyalari 1 (10)
9. К.К. Сеитназаров, Н.С. Мухиятдинов, М.М. Урынбаева. ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ДЛЯ РИСКОВЫХ ЗАДАЧ В УСЛОВИЯХ НЕОПРЕДЕЛЕННОСТИ/ World of Science 6 (5), 150-154
10. Bazarbaeva A.K. Oliy ta'lim sifatini baholashning nazariy va uslubiy asoslari // Akademik T.D.Radjabovning xotirasiga bag'ishlangan "Zamonaviy ilim-fanning dolzarb muammolari, yutuqlari va innovatsiyalari" mavzusida respublik ilimiy va ilimiy-texnik anjumani 27-may 2023 yil 286-290-bet.